

גיליון הורים לחוברת פרשת וישלח

בפרשה מספר נושאים מרכזיים: יעקב אבינו מתכונן למפגש עם עשו, המאבק עם מלאכו של עשו, מפגש יעקב-עשו, פרשת דינה ושכם, יעקב ובניו עולים לבית אל, לידת בנימין ומות רחל ותולדות עשו ומלכי אדום.

לקראת השבת מצורפים תשעה סיפורים (נעשה מאמץ להביא סיפורים על מנת שתהיה אפשרות לגוון ולהתאים את הסיפור לפי הצורך החינוכי במשפחה או בכיתה)

סיפור א' – עם לבן הרשע גרתי, ותרי"ג מצות שמרתי – יצר הטוב מול יצר הרע

סיפור ב' – שלא תהיה קלה מנחת יעקב לעשו

סיפור ג' – "עם נבר תתבר"

סיפור ד' – הקם להורגך, השכם להורגו

סיפור ה' – האם עצם שאלתו של יעקב זיכתה אותו בברכה?

סיפור ו' – ואני אתנהלה לאטי

סיפור ז' – ויברך אתו נשם

סיפור ח' – "ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו"

סיפור ט' – "יש לי כל" לעומת "יש לי רב"

מומלץ לספר את הסיפורים עם המסר מוכן מראש ולהרחיב ולהתאים לצורך של הילדים במשפחה.
שבוע טוב ושבת שלום

סיפור א' לשולחן שבת

עם לבן הרשע גרתי, ותרי"ג מצות שמרתי – יצר הטוב מול יצר הרע
כֹּה אָמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב עִם לְבֹן גִּרְתִּי וְאַחֲרַי עָד עָתָה, וּמִפְרֵשׁ רִשְׁ"י אֵת הַמִּלָּה "גִּרְתִּי" בְּגִימָטְרִיא תְרִי"ג, כְּלוּמַר עִם לְבֹן הַרְשָׁע גִּרְתִּי, וְתְרִי"ג מִצְוֹת שִׁמְרָתִי, וְלֹא לְמַדְתִּי מִמַּעֲשֵׂי הָרָעִים.

כיצד יעקב אבינו גר אצל לבן הרשע בחרן במשך עשרים שנה, ולא רק שלא הושפע כלל ממעשיו הרעים, אלא שאפילו שמר שם תרי"ג מצוות. ולכאורה ניתן לשאול אם יעקב שמר תרי"ג מצוות הרי ברור שלא למד ממעשיו הרעים. אלא נלמד מהמעשה הבא: (שהובא בספר "בן איש חי" דרשות)

פעם אחת נפגשו יצר הטוב ויצר הרע, אמר יצר הרע ליצר הטוב עד מתי נלחם זה עם זה, בוא ונעשה "שביתת נשק" ואעביר אני לך את ה"קליינטים" שלי וכן אתה תעביר אלי את ה"קליינטים" שלך, הסכים יצר הטוב, והנה תחת חסותו של יצר הטוב היה חסיד אחד שהיה שקדן עצום בתורה, והסכים יצר הטוב למוסרו ליצר הרע, אותו חסיד ישב באותו ערב בביתו והיה עוסק בתורה ולפי ההסכם נכנס בו יצר הרע ופיתתו לשאוף אויר ברחובות קריה, וכן היה שהלך לרחוב העיר הסואן והגיע לבית קפה מקום שמשחקים קלפים, עמד החסיד בפתח והביט באנשים המשחקים כיצד להוטים הם אחר המשחק, וכשהגישו לפניו קפה ותה שכחו לשתות מרוב התלהבותם ותשוקתם למשחק, וכך נשאר החסיד עומד ומתבונן בהם, לאחר חצות הלילה חזר החסיד לביתו ישב על הארץ, בכה בכי גדול וצעק צעקה גדולה ומרה, עד שאשתו ובניו התעוררו לקול צעקותיו, שאלה אותו אשתו על מה ולמה הצעקה? השיב לה עד היום חשבתי שאני זהב אבל עתה נוכחתי לדעת שאני רק נחושת, והסביר את דבריו: הנה הלילה הלכתי לבית קפה וראיתי שמרוב תשוקתם והתלהבותם שכחו משחקי הקלפים לשתות את הקפה והתה, ואילו אני כשלומד את התורה הקדושה, אינני שוכח לשתות, וראיה מכאן שאיני לומד בהתלהבות ובתשוקה, וקיבל עליו החסיד להתעלות בשקידת התורה כהנה וכהנה. למחרת כשנפגשו יצר הטוב ויצר הרע אמר יצר הרע ליצר הטוב: בוא ונבטל את "שביתת הנשק" שסיכמנו עליה מאתמול, כיון שראיתי שלא די שלא הצלחתי להוריד את אותו חסיד ממדרגתו, אלא אדרבה על ידי כך התעלה יותר ויותר והוסיף שקידה על שקידתו, לפי הנ"ל מובנים דברי יעקב אבינו שאמר "עם לבן גרתי" ואומר רש"י "ותרי"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים" דהיינו שיעקב אבינו התאונן ואמר אמנם תרי"ג מצוות שמרתי, אולם לא למדתי מלבן לקיים את המצוות במידה כזו של התלהבות ומסירות כפי שהוא היה עושה את מעשיו הרעים. עפ"י זה ניתן להבין שמהסתכלות על מעשיהם של אנשים רשעים אנו יכולים לקחת כוחות ולהבין כיצד לתקן בצד החיובי ואת אותה מסירות נפש הקיימת לרע להפוך אותה למסירות נפש לקיום מצוות

סיפור ב' לשולחן שבת

שלא תהיה קלה מנחת יעקב לעשו מובא בפרשה: "עם לבן גרתי ואחר עד עתה ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה" - מדוע יעקב מקדים את האמירה "עם לבן גרתי ואחר עד עתה" ורק אח"כ מספר על הממון שלו? "ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה"? הסיבה היא כיון שעושר שאוסף אותו האדם ביגיע כפיו, יהיה חביב עליו, והמעט נחשב בעיניו בעל ערך, מה שאין כן עושר שבא לו בירושה או במציאה אינו יקר בעיניו כל כך. מביא הבן איש חי משל לשר אחד שהיה שר בעיר גדולה, ונתרוקן עושרו וחשב להתעשר על ידי העשירים שבעירו, הלך וקנה שתי אבנים טובות כל אחת בעשרה זהובים. קרא לעשיר הגדול שבעירו וביקש ממנו שיקנה ממנו אבן אחת בחמש מאות זהובים. הסכים העשיר לכך מיד, אף על פי שידע שהאבן שווה רק עשרה זהובים, ושילם לו חמש מאות זהובים. לאחר מכן קרא העשיר לעשיר אחר וביקש ממנו שיקנה את האבן השניה בחמש מאות זהובים, השיב לו העשיר שזה שווה רק עשרה זהובים, אבל מפני כבודו של השר מוכן לקנות בעשרים, השר לא הסכים לקבל עשרים והוסיף עוד ועוד, עד שלבסוף הסכים העשיר לקנות במאה זהובים. שאל אותו השר מדוע עשיר פלוני הסכים כן לקנות בחמש מאות ואתה לאחר הפצרות קנית במאה? השיב לו העשיר אדוני השר, אותו עשיר קיבל את העושר בירושה והוא לא עמל ולא יגע בו, אך אני הזעתי ויגעתי בו ועל כן הוא חביב עלי מאד. והנה בפרשתנו, יעקב אבינו שלח מנחה לעשו אחיו לפייסו, רחלים ועזים ופרים וכו', אך חשב יעקב שמנחה זו תקטן בעיני עשו, כי יאמר בלבו הרי יעקב אחי ממונו חביב עליו, שאפילו קערה של עדשים לא נתן לי בחנם אלא קנה בה בכורה, ואיך עתה שולח לי מנחה גדולה של מאות בהמות? אלא ודאי שנתעשר עושר גדול על ידי מציאה או מתנה, באופן שלא עמל ולא יגע בו. ולכן לפני ששלח יעקב את המנחה, שלח להודיעו כי עושרו לא בא אליו במתנה א ובמציאה, כיון שעם לבן שהוא אח אמי ואב לנשי לא הייתי אצלו בסוג חתן, אלא בסוג גר ואורח שלא נהניתי ממנו פרוטה בחינם, וזה העושר שיש בידי עתה הוא עמלי ויגיע כפי, כי "ואחר עד עתה" כמה שנים עד שהיה לי שור וחמור צאן ועבד וכו', ובזה יבין עשו כי המנחה שישלח לו, נחשבת לגבי יעקב מנחה גדולה וערכה רב בעיניו ולא תהיה קלה בעיני עשו.

סיפור ג' לשולחן שבת

"עם נבר תתבר" יעקב אבינו שולח מלאכים לעשו ואומר לו: "עם לבן גרתי ואחר עד עתה" ומפרשים חז"ל עם לבן גרתי ותרתי"ג מצוות שמרתי. יעקב צריך במשך עשרים שנה להתמודד עם הרמאויות של לבן וכפי שאמר דוד המלך: "עם נבר תתבר ועם עקש תתפתל" עם רמאי צריך לנהוג ברמאותו ובכל זאת להישאר צדיק: בכפר אחד קטן גרו זה לצד זה אופה וחלבן. בכל בוקר האופה היה מוכר לחלבן לחם, ובערב היה מוכר החלבן לאופה חמאה. באחד הימים שם לב האופה שהחלבן לא נותן לו קילו של חמאה, אלא מרמה אותו ונותן לו פחות. יום אחרי יום שקל האופה את הכמויות וראה שהוא תמיד מפחית מהקילו. התעצבן האופה והלך עם החלבן להישפט אצל דיין הכפר. הדיין הקשיב לאופה שטען שחברו מרמה אותו ונותן לו כמות פחותה מדי של חמאה. הדיין ביקש מהחלבן להביא את מכשיר המדידה שלו. הביא החלבן את מאזניי המשקל. האופה חם המזג הניח את החמאה שמכר לו החלבן יום לפני, והדיין הניח משקולת של קילו אחד. היה נראה בבירור שהכף של המשקולת כבדה יותר. "רואה?" רתח האופה. "זה שוקל פחות מקילו, והוא מוכר לי את זה במחיר של קילו!" הדיין התבונן במאזניים וביקש מהחלבן: "הראה לי בבקשה את המשקולת שאתה משתמש בה". "אינני משתמש במשקולת" ענה החלבן. "אז מה אתה מניח על הכף השנייה?" שאל הדיין. הסתכל החלבן על חברו. "את קילו הלחם שמוכר לי חברי בבוקר..."

סיפור ד' לשולחן שבת

הקם להורגך, השכם להורגו ויירא יעקב מאד ויצר לו - במדרש (ב"ר ע"ו, ב) נאמר: "אמר ר' יהודה בר' עילאי: ויירא שלא יהרוג, ויצר לו שלא יהרג. אמר: אם הוא מתגבר עלי - הורגני, ואם אני מתגבר עליו, אני הורגו, הדא הוא ויירא שלא יהרוג ויצר לו שלא יהרג". ולכאורה קשה, מדוע היה חושש פן יהרוג את עשיו, והרי בדין הוא שיהרוג אותו, שנאמר: "הקם להורגך, השכם להורגו"? ה'בן איש חי' ביאר זאת עפ"י משל: לאחד המלכים היה יועץ חכם, אסטרוולוג מומחה, שהיה חוזו בכוכבים ואומר לו נסתרות ועתידות. המלך אהב מאוד את יועצו, גידלו מעל כל השרים והעשיר אותו עושר רב. שאר השרים כמובן קינאו ביועץ האהוב, שנאו אותו, וזממו להפילו. הם הצליחו לשכנע את המלך שהיועץ הנערץ שלו אינו אלא מרגל מתוחכם של האויב, והביאו על כך ראיות והוכחות מזויפות. המלך האמין להם. המלך הכועס התהפך פתאום מאויב לשונא, ורצה להרוג אותו כדין מורד במלכות. הוא קרא ליועץ שלו, וכשזה הגיע, שאל אותו בחיוך: "האם יש באפשרותך לחזות מה צפוי לך בזמן הקרוב? ענה לו היועץ: "אכן כן, הוד רוממותו". אמר לו המלך: "אמור לי בבקשה מתי יום מותך!"

היועץ החכם הבין מיד מה כוונת המלך. הוא עשה את עצמו כאילו שהוא חוזה בכוכבים, ולאחר כמה רגעים אמר למלך בקול רועד מאימה ופחד: "אדוננו המלך, אינני מצליח לחזות בדיוק מתי יום מותי, אך רואה אני שיום מותי יהיה שלושה ימים קודם יום מותך. ולא על עצמי אני דואג, כי אם על אדוני המלך, ירום הודו, כי קרב קיצו, וקץ הממלכה האדירה". השתומם המלך מאוד על תחזיתו של יועצו החוזה בכוכבים, וחשש לנגוע בו לרעה. המלך כמובן זיכה אותו במשפט ושמר על יועצו בכל צעד אשר הלך בו, למען יאריך ימים באמצעותו. בגלל סיבה זו פחד כל כך יעקב אבינו - אמרו חז"ל (סוטה יג.) שרבקה התנבאה שיעקב ועשיו ימותו ביום אחד, כמו שנאמר: "למה אֶשְׁכַּל גַּם שְׁנֵיכֶם יוֹם אֶחָד". ואע"פ שלא מתו ביום אחד ממש, מכל מקום נקברו באותו יום, כאשר עשיו ערער על קבורת יעקב במערת המכפלה, וזכה ל'טיפול' מיוחד מבני יעקב. נמצא שדברי רבקה נאמרו ברוח הקודש, ויעקב אבינו ידע את נבואתה של רבקה אמו, ולכן חשש שאם יהרג את עשיו אחיו, הרי שבכך הוא קובע גם את מותו שלו.

סיפור ה' לשולחן שבת

כתוב בפסוק וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר: "הֲגִידָה נָא שְׁמֶךָ" והמלאך שאיתו נאבק שואל את יעקב: "למה זה תִּשְׁאַל לְשְׁמִי?" ואח"כ כתוב: "וַיִּבְרָךְ אֹתוֹ שָׁם". האם עצם שאלתו של יעקב זיכתה אותו בברכה? כאשר יעקב שואל את המלאך לשמו, המלאך עונה לו: "למה זה תשאל לשמי?!" אומר על כך רבי שבתאי יודלביץ שכאשר היצר הרע בא לאדם, הוא מבקש ממנו דבר אחד - רק לא לחשוב! למה אתה רוצה לדעת הַגִּידָה נָא שְׁמֶךָ? אין צורך לשאול על כל דבר ולראות האם הוא טוב או מזיק. דרכו של היצר הרע להסיח דעתו של אדם מן המצוות כדי לטורדו מן העולם הבא ע"י כך שהוא בא לאדם בכל מיני תחבולות כדי לצודו ברשתו ושימעט ככל האפשר בקיום המצוות ולימוד התורה. דבר זה מבואר בספר 'ברכת חיים' על פי מעשה שהיה: מעשה בדייג אחד, שהעלה בחכתו דג זהב נפלא. הלך והביאו לארמון המלך. שמח בו המלך שמחה רבה והעניק לדייג חמש מאות זהובים. ראה המשנה למלך את הדבר והיתה עינו צרה בדייג שקיבל מתנה כה גדולה בעבור דג אחד. הוא הורה לכל שומרי הארמון שלא יניחו לאיש להביא מתנות למלך. למחרת היום, הפליג דייג אחד בים והעלה בחכתו דג נדיר וססגוני, מרהיב בשלל צבעיו. הואיל ושמע שהמלך נתן חמש מאות זהובים בעבור דג זהב, חשב בלבו: "בעבור דג זהב ודאי אקבל אלף זהובים!" נטל את הדג ועלה אל הארמון, אולם בשער עצרו השומר, ולא הועילו כל תחנוניו והוא לא הורשה לעבור. אמר לו הדייג: "הבט וראה ביופי הדג. אנא, הניחני לתנו למלך במתנה - ואני אתחלק אתך בכסף שאקבל!" השומר חמד את הממון והניח לו לעבור. עבר הדייג בשער החומה וחצה את החצר. בפתח הארמון עצרו השומר הבא: "אין מעבר!" הבטיח לו הדייג חצי ממה שישאר בידו, והשומר הרשה לו לעבור. נכנס הדייג לקומת הקרקע ולפני המדרגות נצטווה לעצור ע"י שומר אחר, וגם לו הבטיח הדייג מחצית ממה שישאר בידו. כך נעצר הדייג לפני המסדרון ולפני האולם על ידי אחד-עשר שומרים ולכל אחד הבטיח מחצית משכרו, עד שהתייצב לפני המלך והגיש לפניו את הדג הנהדר. אורו עיניו של המלך, דג כה נפלא טרם ראה! "אמור אתה ונקוב את שםך!" - אמר לו המלך. "ברצוני ללקות אלפים מלקות!" - ענה הדייג. נדהם המלך: "בקש זהובים ולא מלקות!" ענה הדייג: "זהו רצוני ואבקשך להיות נוכח בהלקאתי!" אמר המלך: "רצונו של אדם הוא כבודו, אך דע לך שמעולם לא קיבל אדם אלפיים מלקות ונותר בחיים!" ענה הדייג: "אל דאגה, אתה תגזור את המלקות ואני לא אקבל יותר ממכה אחת!" תמה המלך מאוד ואמר לעשות כדבריו. רכן הדייג ארצה, הונף השוט והונחת בין כתפיו. צעק הדייג: "די, חדל!" אמר לו המלך: "הלא אמרתי לך שלא תוכל לסבול את המכות!" ענה הדייג: "לא זו הסבה, אלא משום שלקיתי די. יש לי שותפים לשכרי". שאל המלך: "מי הם השותפים ומדוע יתחייבו מלקות?" ענה הדייג: "משום שהבטחתי להם להתחלק בשכרי. והרי לך החשבון: השומר הראשון יקח ממני אלף מלקות, מחצית השכר. השני יקבל חמש מאות, מחצית מהמלקות הנותרות. השלישי - מאתים וחמשים. הרביעי - מאה עשרים וחמש. החמישי - ששים ושתים וחצי, מחצית הנותר. והשישי - שלושים ואחת ורבע. השביעי - כשש עשרה. והשמיני - כשמונה. התשיעי - ארבע ולעשירי - נותרו שתיים לו ושתיים לי. את האחת קבלתי אני, ואת השנייה יקבל השומר האחד-עשר..." צחק המלך לחכמתו של הדייג, העניש את השומרים חומדי הבצע, השעה את המשנה למלך מתפקידו והעניק לדייג אלפיים זהובים במקום אלפיים מלקות.

נמצא שהשומר חומד הבצע היה בטוח שהוא עומד לזכות באוצר בלום, בעוד שהדייג הערמומי הטעהו לחשב שאמנם כן הוא, ולמעשה הסגירו לעונש ולמלקות... כדי להתגבר על היצר הרע צריך להפעיל תחבולות ולהגיע להכנעתו.

סיפור ו' לשולחן שבת

ואני אתנהלה לאטי

כתוב בפרשה – "ויאמר נסעה ונלכה וגו' יעבר נא אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי" –

הגה"ק רבי שלמה יוסף כהנמן זיע"א מקים וראש ישיבת פונבין. סיפר פעם את אשר עבר עליו בארצות הברית, בנסיעתו הראשונה למען הישיבה: נסעתי ברכבת התחתית בניו יורק, לפתע הוקפתי בחבורת פרחחים שהבעת פניהם העידה בבירור שלא יירתעו מלשדוד יהודי בודד, טבעת הצעירים התהדקה סביבי ועיניהם ננעצו בי, לא נשקף לי כל מקור לעזרה. לפתע צץ במוחי רעיון, הוצאתי מכיסי פיסת נייר ועליה כתובת קרובה, ושאלתי אותם אם הם יודעים היכן עלי לרדת? כמובן, צהלו הפרחחים, עליך לרדת כאן איתנו, הרבה יותר בטוח לשדוד עובר אורח ברחוב החשוך, מאשר ברכבת הציבורית. הרכבת עצרה וכולנו קמנו ממקומותינו, נתתי להם את הכבוד לרדת לפני, התמהמהתי רגע ואז נסגרו הדלתות האוטומטיות, ואני נשארתי בפנים פטור מעונשם של אלו. "הרי זה רעיון גאוני" הפטירו השומעים, אין זו המצאה שלי, השיב הגאון, למדתי אותה מעקב אבינו, כשעשו הציע לו "נסעה ונלכה" השיבו יעקב "יעבר נא אדוני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי".

כל ילד צריך לדעת לבחור את חבריו ולגלות אומץ ולא להצטרף לכל חבורת ילדים מסביבו אלא לחבורה שהולכת בדרכי קודש ובמעשים טובים

סיפור ז' לשולחן שבת

ויִבְרַךְ אֹתוֹ שָׁם

כתוב בפרשה: "ויִבְרַךְ אֹתוֹ שָׁם" ולעיתים אנו שומעים ברכות ואיננו יודעים מהי הברכה בכך. ונלמד על ברכתם של החכמים ממעשה בגמרא: פעם שלח רבי שמעון בר יוחאי את בנו, רבי אלעזר, לתלמידיו שיברכו אותו, "האנשים האלה, אנשים של צורה (אנשים צדיקים) הם" אמר רבי שמעון לבנו. "לך ובקש מהם ברכה". הלך רבי אלעזר ואמר להם: "ברכוני נא" בירכו אותו החכמים: "יהי רצון שתזרע ולא תקצור, תכניס ולא תוציא, תוציא ולא תכניס, ייחרב ביתך ותהיה אורח, שולחנך יהיה מבולבל ולא תראה שנה חדשה". רבי אלעזר המבוהל שב לאביו בדאגה. "אבא, לא רק שהם לא בירכו אותי, הם גם ציערו אותי, הם איחלו לי שכל מה שאזרע ירד לטמיון, שאכניס סחורה ולא אמכרנה, ולמרות הוצאותי להשקעה לא ארוויח מאומה, שביתי ייחרב ושחלילה לא אזכה לחיות לשנה הבאה" רשב"י שמע את דבריהם והסביר לבנו: הם אכן בירכו אותך! תזרע ולא תקצור, שתוליד בנים ובנות אך לא תקצור, לא תקבור אותם בחיך שכן הם יאריכו ימים, שתכניס ולא תוציא: שבניך יינשאו לנשים שייכנסו אליך הביתה, אך הן לעולם לא יצאו וישבו לבית הוריהם שכן בעליהן יאריכו ימים, שתוציא ולא תכניס: שבניך יינשאו לנשים ולא יצטרכו לשוב לביתך שכן נשותיהם יאריכו ימים אף הם, שביתך ייחרב ותהיה אורח: העוה"ב מכונה בית, ואילו בעוה"ז אנחנו אורחים. הם בירכו אותך שתאריך ימים בעולם הזה. ששולחנך יהיה מבולבל מרוב בנים ונכדים, ושלא תזכה לראות את השנה החדשה: שלעולם לא תצטרך לשאת אישה חדשה ואשתך תאריך ימים. (לפי מסכת מועד קטן, ט.)

סיפור ח' לשולחן שבת

"ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו"

מסופר על הגאון רבי יוסף דוב סולבייצ'יק זיע"א רבה של בריסק שנסע פעם ברכבת עם כמה יהודים, כשהגיע זמן תפלת מנחה ביקש רבי יוסף להתפלל מנחה בציבור ולאסוף מנין של עשרה יהודים לתפילה, אולם באותו קרון לא היו אלא שמונה יהודים, אך היו עוד שנים מן "המשכילים", והואיל ושמעו שהרב רוצה לצרפם למניין התחמקו ונשמטו אחד אחד ויצאו לקרון אחר, כיון שכך נתבטל המניין, והרב ומקורביו נאלצו להתפלל ביחידות, בתום התפילה נראו שני "המשכילים" חוזרים לקרון ותופסים את מקומותיהם כאילו לא אירע דבר. אמר אותה שעה רבי יוסף למקורביו בקול רם כדי שישמעו גם אותם המשכילים, כל ימי הייתי תמה על מה שאמרו חכמינו (בראשית רבה עג ח) שיעקב אבינו היה משופע בעדרי צאן ובקר עד שהיה זקוק לשישים ריבוא כלבים כדי לשמור על העדרים העצומים שברשותו, אם כן כששלח יעקב מנחה לעשו אחיו מכל הבהמות שברשותו עזים ותיישים, רחלים ואילים פרים ופרות, עיירים ואתונות, מדוע לא שלח בתוך המנחה הגדולה גם כלבים כדי לשמור על העדרים הרבים האלה? אולם עכשיו הוסיף רבי יוסף דוב בחיך נתיישה לי תמיהה זו, אמנם רצה יעקב לצרף גם כלבים למנחה ששלח לעשו, אבל מסתבר שמנהגם של כלבים לברוח מן ה"מנחה".

סיפור ט' לשולחן שבת

"יש לי כל" לעומת "יש לי רב"
כאשר יעקב נותן את המנחה לעשו אנו רואים שתי התייחסויות שונות לממון. יעקב אומר: "יש לי כל" ואילו עשו אומר: "יש לי רב". כל רצונו של עשו הוא להגדיל את הונו, ואע"פ שיש לו הרבה, ישמח לקבל עוד. לעומתו יעקב אבינו שמח במה שיש לו ומבחינתו בממון שיש לו, יש לו כל וזה מקיף את כל הצרכים הגשמיים שלו, וכל ההשקעה הדרושה כעת היא להשקיע בקניינים רוחניים. להצעת הזמנתו של עשו להצטרף אליו, מתחמק יעקב כדי שח"ו לא תהיה השפעה של עשו וחינוכו על עם ישראל. לא ניתן לרכוש קניין רוחני באופן שבו רוכשים קניין גשמי ועל כן דרכו של עשו לא מתאימה לעם ישראל.
אנו נוטים לרוב לבלבל בין קניינים רוחניים לקניינים גשמיים ולעיתים שופטים את הדברים באותה צורה כאשר אנו צריכים לשים לב להבחין מה חשוב לפני מה. מביא הבן איש חי על נקודה זו סיפור להמחיש את הבעיה שאנשים מנסים "מחליפים את השיטה".
לבעל בית אחד היתה חצר שהיה בה גג גבוה מאוד, ואין לו מדרגות כדי שיוכל לעלות לגג, אלא רק סולם של עץ שיש בו שלושים שלבים של עץ שמחוברים במסמרים, וככה עולים לגג. יום אחד ציווה בעל הבית לעבדו לעקור את השלבים, כדי שלא יוכלו לעלות לגג. והעבד היה טיפש, כשבא לעקור את השלבים התחיל מלמטה למעלה, כך שכשהוא עמד על השלב השני עקר את השלב הראשון, וכשעמד בשלב השלישי עקר את השלב השני וככה עד שגמר והגיע לגג, הוא רצה לרדת אבל לא יכול כי היה גובה גבוה ממנו לרצפה. ראו כל מי שעמד בחצר וצחקו ואמרו לו: טיפש, היית צריך לעלות לגג ואז להוריד את כל השלבים מלמעלה למטה. בסוף עלו כמה אנשים לגג כדי לחלץ אותו, ובסוף הגיע לרצפה בריא ושלם.
באותה חצר היה בור עמוק בגובה של עשרה מטרים, וגם בו היה סולם בשביל לרדת לבור. אמר בעל הבית לעבדו תעקור את השלבים של הסולם כדי שלא יוכלו לרדת לבור. העבד נזכר במה שאמרו לו קודם האנשים ועשה כפי ששמע מהם לעקור מלמעלה למטה וכך עשה עד שהגיע לקרקעית הבור. רצה לעלות מהבור ולא היה יכול, כי הרי עקר את כל השלבים. התחיל לבכות, שמעו אותו האנשים ואמרו לו: טיפש, היית צריך לרדת לקרקעית הבור ואז לעקור את השלבים. מלמטה למעלה.
אמר להם: אבל קודם אמרתם לי לעקור מלמעלה למטה ועכשיו אתם אומרים לי לעקור מלמטה למעלה!? אמרו לו: טיפש, האם כל המקומות שווים? בהתחלה היית צריך לעקור מהסולם שבחצר לגג כי נמצאים רק בחצר ולא בגג, ולכן צריך לעקור את השלבים מלמעלה למטה, כדי שכשתסיים תהיה בחצר, אבל עכשיו הסולם עומד בבור ונמצאים תמיד בחצר, ולכן היית צריך להתחיל מלמטה למעלה, כדי שכשתסיים תהיה עומד בחצר, ועתה עשית הפוך שאתה עומד בקרקעית הבור ששם לא נמצאים אף פעם, ועכשיו איך תעלה מהבור לחצר?
נמצא שהעבד קלקל והפסיד לעצמו, שעשה במעשה השני של הבור, כמו במעשה הראשון, כשעלה לגג, שבשניהם עשה אותו דבר מלמעלה למטה וקלקל בזה שהיה צריך לנהוג הפוך שכשהיה בגג היה צריך לעשות מלמעלה למטה וכשהיה בבור היה צריך לעשות מלמטה למעלה.

מתכוננים לפרשה תשובות לשאלות:

יעקב אבינו מתכונן למפגש עם עשו (לב, דכב)

יעקב התכונן לקראת המפגש עם עשו אחיו, הרוצה לנקום בגלל קבלת הברכות מיצחק. יעקב חשש ממלחמה עם עשו – הוא פחד שעשו יהרוג אותו או את משפחתו אך גם לא רצה להרוג את עשו ולכן שולח מלאכים לקראתו.

1. כיצד מכנה יעקב את עצמו בפני עשו? (לב, ה) עבדך יעקב
2. "עם לבן גרתי". איזה מסר ביקש יעקב להעביר לעשו (שני פירושים)? (רש"י, לב, ה) לא נעשיתי שר וחשוב, אלא גר, אינך כדאי לשנוא אותי על ברכות אביך שברכני הוה גביר לאחיד, שהרי לא נתקיימה בי. דבר אחר, גרתי בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי, ותרי"ג מצות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים

שואל המדרש מתיכן היו המלאכים ששלח יעקב?

ומתיכן היו המלאכים. ראה מה פתב למעלה, ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה. מהו מחנים, שתי מחנות, שבשעה שהלך יעקב לארם נהגים היו מלאכי ארץ ישראל משמרין אותו ומלווין אותו. כיון שהגיעו לחוצה לארץ, נסתלקו וירדו אחרים ונתלוו לו. כיון שחזר מן לבן, היו אותן מלאכים שנמסרו לו מלווין אותו עד ארץ ישראל. כשהרגישו מלאכי ארץ ישראל שיעקב בא, יצאו לקראתו להתלוות לו, שנאמר: ויפגועו בו מלאכי אלהים. התחילו שתי מחנות עומדין אצל יעקב, שנאמר: מחנים. מה עשה, שלח מהן בשליחותו. מיד הלכו וקדמו לעשו ועשו עצמן כשני ראשי גפעה בו בת ראשונה שהיו בה ארבע פתות, נפלו עליו, הכוהו ושבירוהו. אמר להם: הניחוני, שאני בן בנן של אברהם. הוסיפו להכותו. אמר להם: הניחוני שאני בנן של יצחק שנעקד על גבי המזבח, הוסיפו להכותו. אמר להם: הניחוני, שאני אחיו של יעקב שבא מפדן ארם. התחיל מבקש מהם ולומר

המלמד

מתכוננים לפרשה

תשובות וזכרות

לָהֶם, יַעֲקֹב אָחִי בָּא לְכָלֵּל עֲשָׂרִים שָׁנָה וְאָנִי מִבְּקֵשׁ לְרֹאשׁוֹתוֹ. בֵּין שֶׁהִזְכִּיר לָהֶם יַעֲקֹב, הִנִּיחוּהוּ. אָמְרוּ לוֹ: אֵתָּה הוּא אָחִיו שֶׁל יַעֲקֹב אֲהַבְנוּ, הָרִי אָנוּ מִנִּיחִין אוֹתָךְ לְכַבֹּדוֹ וְלֹאֲהַבְתּוֹ, שְׂאֵל לָנוּ בְּשִׁלּוֹמוֹ. כְּשֶׁפָּרְשָׁה מִקֶּדֶם בַּת רֹאשׁוֹנָה, פָּגְעָה בּוֹ הַבַּת הַשְּׁנִיָּה וְעָשׂוּ בּוֹ כְּמוֹ שֶׁעָשְׂתָה הַבַּת הָרִאשׁוֹנָה. וְכֵן הִשְׁלִישִׁית וְכֵן הָרְבִיעִית. וּמִנִּין, שֶׁכֵּן עָשׂוּ אוֹמֵר לְיַעֲקֹב, מִי לֹךְ כָּל הַמַּחֲנֶה הַזֶּה אֲשֶׁר פָּגַשְׁתִּי.

3. מדוע עפ"י רבי יעקב בעל הטורים, יעקב אבינו מפרט רק שני סוגי בעלי חיים: "ויהי לי שור וקמור"? (בעל הטורים לב, ו) ולא הזכיר מינים אחרים אלא רמז ליוסף שהוא שטנו של עשו וליששכר שעוסקין בתורה לקיים הקול קול יעקב בבתי מדרשות המלאכים שבים אל יעקב ומספרים לו שעשו הולך לקראת יעקב ועמו ארבע מאות איש. כששמע יעקב את תשובת המלאכים, פחד. מה עשה יעקב למוחנה ומדוע? (לב, ח"ט) ויחץ את הקסם אשר אתו ואת הצאן... לשני מחנות.. אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה

מובא במדרש רבה מדוע חשש יעקב אבינו שעשו הרשע יוכל לנצחו בזכות שתי מצוות:

- וַיֵּרָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֵר לוֹ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי עִילָאִי לֹא הִיא יִרְאָה לֹא הִיא צָרָה, אֲלֵא וַיֵּרָא שְׂלֵא יְהִרְגֵנּוּ, וַיֵּצֵר לוֹ שְׂלֵא יְהִרְגֵנּוּ, אָמַר אִם הוּא מִתְגַּבֵּר עָלַי, הוֹרְגֵנִי, וְאִם אֲנִי מִתְגַּבֵּר עָלָיו אֲנִי הוֹרְגֵנּוּ, הִדָּא הוּא וַיֵּרָא שְׂלֵא יְהִרְגֵנּוּ, וַיֵּצֵר לוֹ שְׂלֵא יְהִרְגֵנּוּ. אָמַר כָּל הַשָּׁנִים הָלָלוּ יוֹשֵׁב בְּאַרְצָא יִשְׂרָאֵל, תֹּאמַר שְׂהוּא בָּא עָלַי מִכַּח וְשִׁיבַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. כָּל הַשָּׁנִים הָלָלוּ הוּא יוֹשֵׁב וּמִכַּבֵּד אֶת הוֹרָיו, תֹּאמַר שְׂהוּא בָּא עָלַי מִכַּח כְּבוֹד אָב וְאִם
5. לאלו שלושה מצבים התכוון יעקב לקראת המפגש עם עשו? (רש"י. לב, ט) התקין עצמו לשלושה דברים, לדורון, לתפלה, ולמלחמה. לדורון, ותעבור המנחה על פניו. לתפלה, אלהי אבי אברהם. למלחמה, והיה המחנה הנשאר לפליטה
 6. מדוע חשש יעקב מפני המפגש עם עשו? (רש"י. לב, יא) נתמעטו זכויותי על ידי החסדים והאמת שעשית עמי, לכך אני ירא שמא משהבטחתני נתלככתי בחטא, ויגרום לי להמסר ביד עשו
 7. מדוע הורה יעקב לעבדיו לשים רווח בין עדר לעדר? (רש"י. לב, יז) עדר לפני חברו מלא עין, כדי להשביע עינו של אותו רשע, ולתווהו על רבי הדורון

המאבק עם מלאכו של עשו (לב, כג-לג)

שיירת המנחה יצאה לדרך, ויעקב התכוון לשנת הלילה במחנה. באמצע הלילה, בטרם עלה השחר, העביר יעקב את כל בני ביתו וכל אשר לעברו השני של נחל יבק.

1. ליעקב היו שנים עשר ילדים כאשר נפגש עם עשו. מדוע כתוב "אחד עשר ילדיו"? (רש"י. לב, כג) ודינה היכן היתה? נתנה בתיבה ונעל בפניה, שלא יתן בה עשו עינו, ולכך נענש יעקב שמנעה מאחיו, שמא תחזירנו למוטב, ונפלה ביד שכם
2. מדוע נשאר יעקב לבדו מעבר לנחל? (רש"י. לב, כה) שכח פכים קטנים וחזר עליהם
3. מי היה המלאך שאיתו נאבק יעקב עד עלות השחר? (רש"י. לב, כה) ופירשו רז"ל שהוא שרו של עשו
4. ראה המלאך כי הוא לא מצליח לנצח את יעקב. מה עשה המלאך ליעקב? (לב, כז) ויצע בכף ירכו ותקע כף ירך יעקב
5. המלאך ביקש מיעקב לשחררו כי עלה כבר השחר. מדוע דוקא בעלות השחר? (רש"י. לב, כז) וצריך אני לומר שירה ביום
6. מה משמעות הברכה שמברך המלאך את יעקב? (רש"י. לב, כז) הודה לי על הברכות שברכני אבי, שעשו מערער עליהן
7. יעקב הסכים לשחרר את המלאך בתנאי שיברך אותו. המלאך שואל את יעקב לשמו, ומשנה לו את השם. מה שמו החדש של יעקב? מה משמעות שם זה? (לב, כט) וישראל כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל
8. מדוע המלאך לא מגלה את שמו ליעקב? (רש"י. לב, ל) אין לנו שם קבוע, משתנים שמותינו לפי מצות עבודת השליחות שאנו משתלחים
9. כיצד קרא יעקב למקום בו נאבק עם המלאך ומדוע? (לב, לא) ויקרא יעקב שם המקום פניאל כי ראיתי ה' פנים אל פנים ותנצל נפשי
10. "ויזרח לו השמש". כיצד קשורה זריחת השמש כאן ליציאת יעקב מבאר שבע? (רש"י. לב, לב) ויזרח לו, לצרכו, לרפאות את צלעותו, ואותן שעות שמהירה לשקוע בשבילו כשיצא מבאר שבע, מהירה לזרוח בשבילו
11. מה הקשר בין זריחת השמש לצליעת יעקב? (רש"י. לב, לב) היה צולע כשזרחה השמש
12. יעקב חזר לעבר המחנה כשהוא צולע מפגיעת המלאך בכף ירכו. איזה איסור אכילה נצטוו ישראל בהר סיני לזכר פציעת יעקב? (לב, לג) על כן לא יאכלו בנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנֶּשֶׁה אֲשֶׁר עַל כַּף הַיָּרֵךְ

המפגש של יעקב ועשו (לג, א"ב)

יעקב ראה את עשו בא לקראתו וארבע מאות איש עמו. הוא מכין את בני ביתו למפגש.

1. כיצד סידר יעקב את משפחתו? מי היה ראשון ומי היה אחרון? (לג, א"ב) ויחץ את הילדים על לאה ועל רחל ועל שתי השפחות... את השפחות ואת ילדיהן ראשונה... לאה וילדיה אחרנים ואת יוסף אחרנים
2. כאשר ראה עשו את יעקב אחיו, רץ לקראתו, חיבק אותו ובכה. בפרק לג פסוק ד מופיעה המילה "וישקוהו", ומעל כל האותיות יש נקודות. כיצד מסביר רבי שמעון בר יוחאי את הנקודות? (רש"י, לג, ד) אמר רבי שמעון בן יוחאי, הלכה היא, בידוע שעשו שונא ליעקב, אלא שנכמרו רחמיו באותה שעה, ונשקו בכל לבו

מדרש רבה מסביר את דעות שני החכמים על נשיקתו של עשו:

אמר רבי שמעון בן אלעזר... מלמד שנכמרו רחמיו באותה השעה ונשקו בכל לבו. אמר לו רבי ינאי.. מלמד שלא בא לנשקו אלא לנשכו, ונעשה צוארו של אבינו יעקב של שיש וקרו שניו של אותו רשע, ומה תלמוד לומר ויבכו, אלא זה בוכה על צוארו וזה בוכה על שניו

3. נשות יעקב וילדיו השתחוו בפני עשו. מדוע נגשו כל האמהות אל עשו לפני ילדיהן, ואילו יוסף נגש לפני אמו? במה זכה בזכות אותו מעשה? (רש"י, לג, ז) בכלן האמהות נגשות לפני הבנים, אבל ברחל, יוסף נגש לפניו, אמר, אמי יפת תואר, שמא יתלה בה עיניו אותו רשע, אעמוד כנגדה ואעכבנו מלהסתכל בה, מכאן זכה יוסף לברכת עלי עין
4. "מי לך כל המנהג הזה". לפי המדרש, על איזה מחנה דיבר עשו? (רש"י, לג, ח) כתות של מלאכים פגע, שהיו דוחפין אותו ואת אנשיו, ואומרים להם, של מי אתם, והם אומרים להם של עשו, והן אומרים הכו הכו, ואלו אומרים הניחו, בנו של יצחק הוא, ולא היו משגיחים עליו, בן בנו של אברהם הוא, ולא היו משגיחים עליו, אחיו של יעקב הוא, אומרים להם אם כן משלנו אתם
5. היכן כתוב שיעקב רמו לעשו שראה את מלאכו? מדוע רמו לו על כך? (רש"י, לג, י) "כי על כן ראיתי פניך וגו'" כי כדאי והגון לך שתקבל מנחתי, על אשר ראיתי פניך, והן חשובין לי כראיית פני המלאך, שראיתי שר שלך ועוד, על שנתרצית לי למחול על סורחני. ולמה הזכיר לו ראיית המלאך, כדי שיתירא הימנו, ויאמר, ראה מלאכים וניצול, איני יכול לו מעתה
6. עשו לקח את המתנות מיעקב, ומציע ליעקב ללכת יחד. יעקב רצה להתרחק מעשו. כיצד הסביר יעקב לעשו שאינו יכול ללכת איתו יחד? (לג, יג) הילדים רכים והצאן והבקר עלות עלי ודפקום יום אחד וימותו כל הצאן
7. לאחר המפגש, עשו הולך לשעיר ויעקב נסע למקום כלשהו. כיצד קרא למקום? מה בנה יעקב לו ולמקנהו? (לג, טז) ולמקנהו עשה סכת על כן קרא שם המקום סכת
8. יעקב המשיך בדרכו: "ויבא יעקב שלם עיר שקם". יעקב קנה שם את חלקת השדה מבני חמור במאה קשיטה. מהם שלושת הדברים בהם היה יעקב "שלם"? (רש"י, לג, יח) שלם בגופו, שנתרפא מצלעתו, שלם בממונו, שלא חסר כלום מכל אותו דורון, שלם בתורתו- שלא שכח תלמודו בבית לבן

פרשת דינה ושכם (לד, א"א)

בזמן שיעקב היה בעיר שכם, יצאה דינה בת לאה להכיר את בנות הארץ. ראה אותה שכם בן חמור החזי נשיא הארץ, לקח אותה בכח וביקש להתחתן איתה. שכם פנה לאביו שידבר עם יעקב בענין דינה.

1. מה הציע חמור ליעקב ובניו? (לד, ח"י) תנו נא אתה לו לאשה, והתחתנו אתנו... והארץ תהיה לפניכם שבו וסחרוה ויהאחזו בה
2. "ויצענו בני יעקב את שכם ואת חמור אביו במרמה". מה פירוש המילה "במרמה"? (רש"י, לד, יג) בחכמה
3. מדוע סרבו בני יעקב להצעת חמור אבי שכם? (לד, יד) לא נוכל לעשות הדבר הזה לתת את אחתנו לאיש אשר לו ערלה
4. מה פירוש המילה "הערפה"? (רש"י, לד, יד) שמץ פסול הוא אצלנו
5. באיזה תנאי הסכימו בני יעקב לתת את דינה אחותם לשכם? (לד, טז) אם תהיו כמנו להמל לכם כל זכר
6. שכם בן חמור שמע את תנאי בני יעקב ושכנע את כל יושבי העיר לעשות ברית מילה. "ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו ויבאו על העיר בטח ויהרגו כל זכר". כיצד מפרש רש"י את המילה "בטח"? (רש"י, לד, כה) שהיו כואבים
7. שמעון ולוי לקחו את דינה מביתו של שכם. מה לקחו עוד איתם? (לד, כח"ט) את צאנם ואת בקרם ואת חמריהם, ואת כל חילם ואת כל טפם ואת נשיהם שבו ויבאו
8. ממה פחד יעקב בעקבות הריגת אנשי שכם? (לד, ל) ואני מתי מספר ונאספו עלי ויהכני ונשמדתי אני וביתי

המלמד

מתכוננים לפרשה

תשובות וזכרות

גיליון להורים

פרשת וישלח

www.Parashatshavua.com

יעקב ובני ביתו עולים לבית אל (לה, אטו)

לאחר פרשת דינה, ה' ציוה את יעקב לעלות לבית אל, להתיישב שם ולבנות מזבח במקום: "קום עלה בית אל ושב שם ועשה שם מזבח לאל הנראה אליך בברוך מפני עשו אחיך"

1. לקראת העליה לבית אל, ציוה יעקב על כל בני ביתו להסיר מתוכם את העבודה זרה ששללו מהעיר שכם. מה עשה יעקב עם השלל ? (לה, ד) ויטמן אתם יעקב תחת האלה אשר עם שכם
2. יעקב אבינו חשש מתגובת עמי הארץ על הריגת אנשי שכם. מה קרה בפועל? (לה, ה) ויהי חתת ה' על הערים אשר סביבותיהם ולא רדפו אחרי בני יעקב
3. דבורה מינתה רבקה מתה בדרך. יעקב קובר אותה תחת האלון וקורא למקום "אלון בכות". כיצד נרמז בשם המקום גם מותה של רבקה ? (רש"י, לה, ח) ואגדה נתבשר שם באבל שני, שהוגד לו על אמו שמתה. ואלון בלשון יוני אבל, ולפיכך שהעלימו את יום מותה, שלא יקללו הבריות כרס שיצא ממנו עשו, אף הכתוב לא פרסמה
4. ה' שינה את שמו של יעקב. מה שמו החדש ? (לה, י) וישראל
5. ה' ברח את יעקב שיצאו ממנו "גוי וקהל גוים... ומלכים". מי הם הגוי, הגויים, והמלכים ? (רש"י, לה, יא) גוי - בנימין, גוים - מנשה ואפרים שעתידיים לצאת מיוסף, והם במנין השבטים, ומלכים. שאול ואיש בשת שהיו משבט בנימין שעדיין לא נולד
6. מה בנה יעקב במקום בו ה' דיבר עימו ? (לה, יד) ויצב יעקב מצבה במקום

לידת בנימין ומות רחל (לה, טזכט)

יעקב יצא מבית אל לכיוון אפרת. באמצע הדרך רחל יולדת. המיילדת בישרה לה שנולד לה בן

"אל תיראי כי גם זה לך בן".

1. כיצד קראה רחל לבן הנולד, וכיצד קרא לו יעקב ? (לה, יז) ותקרא שמו בן אוני ואביו קרא לו בנימין
2. הלידה היתה קשה ורחל אמנו נפטרה. היכן נקברה רחל ? (לה, יט) בדרך אפרתה הוא בית לחם
3. מה בנה יעקב על קבר רחל ? (לה, כ) ויצב יעקב מצבה על קברתה הוא מצבת קברת רחל

מביא המדרש מדוע קובר יעקב אבינו את רחל בדרך:

"ותמת רחל ותקבר בדרך אפרת, מה ראה אבינו יעקב לקבר את רחל בדרך אפרת, אלא צפה יעקב אבינו שהגליות עתידות לעבר שם, לפיכך קברה שם כדי שתהא מבקשת עליהם רחמים, הרי הוא דכתיב (כמו שכתוב) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרודים רחל מבכה על בניה".

4. השלימו את שמות בני יעקב:
בני לאה (לה, כג): ראובן ושמעון ולוי ויהודה ויששכר וזבולון (דינה)
בני רחל (לה, כד): יוסף ובנימין
בני בלהה (לה, כה): דן ונפתלי
בני זלפה (לה, כו): גד ואשר
5. יעקב הגיע לחברון אל אביו יצחק לפני מותו. כמה שנים חי יצחק אבינו ? (לה, כח) מאת שנה ושנים שנה
6. מי קבר את יצחק אבינו ? (לה, כט) ויקברו אותו עשו ויעקב בניו
7. מלמד אותנו רש"י עפ"י האימרה אין מוקדם ומאוחר בתורה שמכירתו של יוסף קדמה למיתתו של יצחק י"ב שנה. לפי החישוב שעושה רש"י בן כמה היה יעקב בזמן מכירת יוסף? (רש"י, לה, כט)
אין מוקדם ומאוחר בתורה, מכירתו של יוסף קדמה למיתתו של יצחק י"ב שנה, שהרי כשנולד יעקב היה יצחק בן ס' שנה, שנאמר ויצחק בן ששים שנה וגו', ויצחק מת בשנת ק"ב ליעקב, אם תוציא ששים מק"פ שנה, נשאר ק"ד, ויוסף נמכר בן י"ז שנה, ואותה שנה שנת מאה ושמונה ליעקב, כיצד, בן ששים ושלוש נתברך, וארבע עשרה שנה נטמן בבית עבר, הרי שבעים ושבע, וארבע עשרה עבר באשה, ובסוף ארבע עשרה נולד יוסף, שנאמר ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו', הרי תשעים ואחת, וי"ז עד שלא נמכר יוסף, הרי מאה ושמונה

תולדות עשו ומלכי אדום (לו, א-מג)

1. עשו לקח את נשותיו מבנות כנען. כמה נשים היו לעשו ? (לו, ב) עדה בת אילון החתי, אהליבמה בת ענה, בשמת בת ישמעאל
2. מה היה שמה האמיתי של בת ישמעאל ? מדוע היא נקראת בשמת ? (רש"י, לו, ג) ולהלן קורא לה מחלת, מצינו באגדת מדרש ספר שמואל ג' מוחלים להן עונותיהן, גר שנתגייר, והעולה לגדולה, והנשוא אשה, ולמד הטעם מכאן, לכך נקראת מחלת, שנמחלו עונותיו
3. עשו לקח את ביתו ואת כל רכושו והלך לארץ אחרת בגלל יעקב אחיו. מה הסיבה שהלך ? (רש"י, לו, ז) להספיק מרעה לבהמות שלהם. ומדרש אגדה מפני יעקב אחיו, מפני שטר חוב של גזירת כי גר יהיה זרעך, המוטל על זרעו של יעקב, אמר, אלך לי מכאן, אין לי חלק לא במתנה שנתנה לו הארץ הזאת, ולא בפרעון השטר, ומפני הבושה שמכר בכורתו
4. מי היה נכדו של עשו, את זכרו אנו מצויים למחות ? (לו, יב) עמלק
5. מי יצא ממגדאל ? (רש"י, לו, מג) הוא רומי